

Latvijas Dizaina padomes sēde
2020.gada 9.septembrī,
Kultūras ministrijas Lielajā zālē un tiešsaistē

Protokols Nr.5 / 2020

Piedalījās klātienē: Lilīta Sparāne, Barbara Ābele, Barbara Freiberga, Līga Efeja- Lībiete, Ilze Kupča, Lolita Rūsiņa, Dace Vīgante (VISC), Sarmīte Valaine (VISC), Rihards Blese (LDDK, NEP), Dace Kazāka (LU), Austra Celmiņa- Ķeirāne (LU, PPMF), Toms Mūrnieks, Zanda Jaunskunga, Dzintra Purviņa.

Tiešsaistē: Jānis Brants, Mārtiņš Kokalis (VK), Laura Dimitrijeva, Ieva Kalēja, Ingūna Elere, Maija Rozenfelde.

Vadīja: Zanda Jaunskunga un Dzintra Purviņa.

Dienaskārtība

1.Jaunumu aplis.

2.Mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektora profesiju karte. Profesija *Grafikas dizainers* kā *Komunikācijas dizainers* specializācija
Prezentācija – Sarmīte Valaine (VISC). LU pārstāvji – Austra Celmiņa – Ķeirāne un Dace Kazāka. Diskusija/lēmums

3.Latvijas Dizaina gada balvas aktualitātes/precizētas kategorijas un nominācijas . Prezentācija –B.Freiberga. Jautājumi/priekšlikumi.

4.Citi jautājumi.

Jaunumi

Dz.Purviņa: iepazīstina ar jaunumiem, izceļ H2E organizētās *Dizaina pastaigas* 1.oktobrī. Piemin, ka ir noslēgusies sabiedriskā apspriešana Arhitektūras likumprojektam, kurā 7.nodaļa ir veltīta mākslas vai dizaina objektiem publiskajās būvēs.

T.Mūrnieks – par RTU Dizaina fabriku, kurā ir atvērti uzsaukumi dažādu augstskolu projektiem:

1) *Demola* – studentu komandām industrijas izaicinājumu risināšanai. Studentiem ir iespēja saņemt stipendijas.

2) *Idealab* – studentu biznesa ideju inkubators.

L.Sparāne: aicina nākamo Dizaina padomes sēdi organizēt jaunajās VNI telpās VID ēkā (Talejas ielā 1) – atvērtā tipa, tehnoloģiski labiekārtotā birojā.

I.Kupča: Tiek uzsākta pirmo modulāro programmu dizainā īstenošana profesionālās izglītības skolās, vides un interjera dizaina programmas ir pirmās. Ar nākošo mācību gadu modulārās programmas tiks iekļautas visās dizaina programmās. Tiek uzsākta priekšmeta *Dizains un tehnoloģijas* apguve vispārizglītojošajās skolās.

B.Freiberga: informē par Latvijas Dizaineru savienības izstādi *Laiks*, kas šobrīd ir apskatāma Aptiekas iela 21 *Točka*.

I.Kalēja: izstāsta par Latvijas Dizaina centra dalība Londonas dizaina festivālā ar digitālo ekspozīciju *Tuvu un tālu — esi apžilbināts! (Near and Far — Be Dazzled!)*.

2. Mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektora profesiju karte. Profesija *Grafikas dizainers* kā *Komunikācijas dizainers* specializācija.

Dz.Purviņa: iepazīstina ar LU iesūtīto lūgumu iekļaut grafikas dizainera specializāciju kopējā profesiju kartē kā specializāciju pie Komunikācijas dizainera standarta.

S.Valaine: Mākslas nozares kvalifikācijas līdz šim bija pie katras nozares piederošas. Kopā ar Latvijas Nacionālo kultūras centru dizaina jomas kvalifikācijas tika analizētas no dizaina sektora un dizaina procesu viedokļa. Tika izveidots viens apakšsektors saistībā ar ražošanas procesiem, kas tika izpētīts ar funkcionālās analīzes palīdzību. Tika skatīti NACE kodi, kas attiecas uz dizainu, un tika izpētītas funkcijas, kuras nepieciešamas ražojošajām nozarēm, kā arī nepieciešamie dizaina pakalpojumi un procesi. Tika analizēts, kādas funkcijas un uzdevumi nākotnē būs nepieciešami valstī, iepretim identificējot nepieciešamās kvalifikācijas.

Tika skatīti būtiskākie pamatprocesu un tika meklētas pamatprofesijas (nozarē plaši pārstāvētas, kuras sagatavo izglītojamos, nosedzot pamatfunkcijas nozarē). Šādām pamatprofesijām jāspēj definēt 7 pienākumi un katram pienākumam vismaz 5 uzdevumi. Ja šādus kritērijus var identificēt, tad tā tiek uzskatīta par pamatprofesiju.

Tika identificētas arī saistītās profesijas, kas dod iespēju izglītojamam iegūt otru kvalifikāciju īsākā laikā. Ja ir kopīgi veicami uzdevumi, bet vismaz no 20% līdz 50% ir atšķirīgi uzdevumi (materiāli, procesi u.c.), tās tiek sauktas par saistītajām profesijām. Attiecīgi pieaugušo izglītībā ir iespēja iegūt jaunu izglītību, nesākot visu no jauna.

Savukārt definējot specializācijas – pamata prasības pēc būtības tiek definētas vienādi, bet 20 % ir atšķirīgi. Atšķirīgais parasti ir – materiāli, tehnoloģiju procesi.

Specializēšanās parasti norit programmas ietvaros, ko izglītības iestāde pati 10% ietvaros var mainīt. Piemēram, šuvēja standarta gadījumā specializācija būs *sieviešu vai vīriešu apģērbi* savukārt specializēšanās – *darba formas*.

Kopumā analīze tika veikta atbilstoši Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras līmeņiem un Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras līmeņi ar izmaiņām Izglītības likumā 2015.gadā.

(<https://likumi.lv/ta/id/275053-grozijumi-izglitibas-likuma>)

Profesijas standarti parasti tiek rakstīti pamatprofesijai. Pamatprofesijām un specializācijām veidojot profesiju standartus, 2/3 satura tiek dublēts. Tāpēc Latvijā specializācijai tiek veidotas profesionālās kvalifikācijas prasības, t.i. tiek rakstīts tikai atšķirīgais. Un tas ļauj vērtēt, vai tiek apgūta pamatprofesija ar specializāciju vai pamatprofesija, un pēc tam tikai specializācija.

Dizaina jomā šobrīd ir identificēti kvalifikācijas uzdevumi 4. un 6.(LKI) Latvijas kvalifikācijas līmenī. Dizaina jomā profesiju kartē nozares funkcijas līdz šim nebija definētas 5. kvalifikācijas līmenim (LKI). (ir restaurācijai un videomākslai, bet trūkst dizainam). Ir kvalifikācijas, kurām jau identificēja šīs specializācijas arī 6. Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras līmenī, bet atsevišķām kvalifikācijām tās neidentificēja (iespējams arī laika trūkuma dēļ). Līdz ar to ir vajadzīgas izmaiņas Mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektora profesiju kartē, nosakot, ka ir iespējams veidot specializācijas atbilstoši nozares vajadzībām. Karte ir izveidots instruments, ar kur nozare var turpmāk strādāt.

Savukārt vides dizainā (interjera un ārtelpu dizains) ir veiksmīgi sakārtota un darbojas jaunā sistēma. Ir pabeigta produktu dizainera asistenta un apģērbu dizainera asistenta standartu izstrāde. Šobrīd izstrādes procesā ir standarts restaurācijas tehnikām ar specializācijām, kā arī komunikācijas dizainera asistents ar divām specializācijām - *Grafikas dizains* un *Audiovizuālais dizains*. Jāatzīmē, ka pētījumā tika skatīta tikai dizaina nozare, bet netika skatīta amatniecība un lietišķā māksla.

Dz.Purviņa: dod vārdu LU pārstāvjiem.

A.Celmiņa- Ķeirāne: iepazīstina ar problēmu– studiju programma Interjera un grafikas dizainers nevar tikt akreditēta kā programma, kuru šobrīd universitātē jau studē studenti, ja tai nav profesijas klasifikācijas. Eiropā vairāk nekā 150 programmās šādi profesionāļi tiek sagatavoti. Šobrīd veidojas situācija, ka Latvijā tiek gatavoti tikai palīgi šādai profesijai. Pastāv bažas par 20 šobrīd studējošiem studentiem, kuri var palikt “ķīlnieku pozīcijā”, ja Latvijā šāda profesija netiks atzīta.

S.Valaine: uzsver, ka nevar uzrakstīt specializācijai uzdevumus, ja pirmām kārtām nebūs definēts profesijas standarts komunikācijas dizainera profesijai .

Dz. Purviņa: jautā vai komunikācijas dizainera kvalifikācijā bez specializācijas grafiskais dizainers nākotnē iespējamas arī citas specializācijas? Padomē vienots viedoklis par šo jautājumu nerodas.

I.Kupča: skaidro, kā attīstījās vajadzība no “reklāmas dizainera” profesijas kvalifikācijas izveidot “komunikācijas dizainera” kvalifikāciju. Uzsver, ka Komunikācijas dizainera kvalifikācijas standarts jā sagatavo, lai panāktu grafiskā dizainera specifiku.

I.Kalēja: komentē, ka vajadzētu atvērt diskusiju par vienotu pēctecību profesijām.

R.Blese: piebilst, ka būtiski saprast laika grafiku un iespējas. Profesijas standarts būtu jāizstrādā pašai nozarei. Jebkura augstskola varēs īstenot studiju programmas, balstoties uz konkrēto standartu.

D.Kazāka: piebilst, ka pētniecība nozarē tika veikta. Vidējā līmenī dokumentācija beidzas ar 4.līmeni – viss sakārtots ar pamatprofesiju un specializācijām.

S.Valaine: piebilst, ka nepieciešama kvalitatīvā diskusija par tiem specifiskajiem uzdevumiem, kas ir noteikti komunikācijas dizaineram un grafika dizainera specializācijai. Kas ir atšķirīgs un kas ir kopīgs?

Rihards Blese: Profesiju karte ir svarīgs instruments, ar ko var iepazīstināt darba devējus. Savukārt profesiju klasifikators parāda, kas nepieciešams konkrētajā profesijā.

Dz.Purviņa: ierosina padomei balsošanu – par nepieciešamību veikt izmaiņas **Mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektora profesiju kartē**, nosakot profesijas standartam *Komunikācijas dizainers* specializāciju *Grafikas dizainers* un tai atbilstošiem profesijas standartu izstrādi.

Padomes klātesošie apstiprina iniciatīvu balsojot: ar 11 balsīm “Par”.

Lēmums:

Latvijas Dizaina padome atbalsta izmaiņu veikšanu Mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektora profesiju kartē, nosakot profesionālajai kvalifikācijai *Komunikācijas dizainers* (6.LKI) specializāciju *Grafikas dizainers*. Latvijas Dizaina padome atbalsta profesijas *Komunikācijas dizainers* (6.LKI) standarta un profesionālo kvalifikācijas prasību specializācijai *Grafikas dizainers* izstrādi.

R. Blese: Devēju konfederācija iesaka kā pirmo soli veikt izmaiņas profesiju kartē. Savukārt standartu izstrāde ir nozares dialogs, kur kādam ir jāuzņemas

iniciatīva. Jautājums, vai Latvijas Universitāte ir gatava nodrošināt finansējumu standartu izstrādei?

L. Sparāne: piezīmē, ja LU ir iniciatori, tas būtu universitātei būtu jāapzina kolēģi, kuri varētu palīdzēt darba izstrādes procesā. Piebilst, ka Dizaina padome var būt tikai konsultatīva.

3. Latvijas Dizaina gada balvas aktualitātes/precizētas kategorijas un nominācijas .

B. Freiberga: prezentē Latvijas Dizaina balvas kategorijas un komentē kritērijus, kas ir identiski Dānijas nacionālajai dizaina balvai, piemēram, ekonomiskais aspekts – kāda ir ekonomiskā ietekme; inovācija; kontekstuālā piemērotība un dizaina kvalitāte.

Z.Jaunskunga: jautā par nomināciju skaita sadalījumu kategorijās.

B.Freiberga: paskaidro, ka kopumā tiek paredzēti 20 nominanti finālā, 4 katrā no 5 kategorijām, kur izvēlas vienu uzvarētāju katrā kategorijā.

D. Purviņa: jautā par kategoriju *Politiku, stratēģiju un pakalpojumu dizains*, kas šajā kategorijā ir plānots ietvert?

L.Sparāne: iesaka tā vietā lietot *Pakalpojumu procesu dizains*.

L.Dimitrijeva: iesaka atstāt esošo, izņemot vārdu “stratēģijas” dizains.

Dz. Purviņa: rosina pieturēties pie *trīs P* - Publisko pakalpojumu un procesu, politiku dizains

I.Ēlere: iebilst pret vārda “stratēģija” izņemšanu no balvas kategorijas.

B.Freiberga: atbalsta Ingūnas viedokli. Argumentējot, ka termins - *stratēģija* ļoti strauji ienāk apriņķī un vairs netiek asociēta tikai ar stratēģiju dokumentiem.

L.Dimitrijeva: Atbalsta un piebilst, ka svarīgi, lai balvas organizatoriem, un darbu pieteicējiem būtu skaidrs, kas šajā kategorijā ietilps.

L.Sparāne: iesaka atsevišķi neizdalīt publisko sektoru. Tas radītu sarežģījumus pieteikt darbus, kurus īstenojuši dažādi sektori kopā.

Dz.Purviņa: piebilst, ka vēl ir īpašās nominācijas, kurās var izcelt publisko sektoru.

B.Freiberga: skaidro, ka nolikums paredz, ka vienu darbu drīkst iesniegt vairākās kategorijās. Ja gadījumā iesniedz neatbilstošā kategorijā, nolikumā tiks paredzēts, ka, sazinoties ar kandidātu, pieteikums tiks pārvirzīts uz piemērotāku kategoriju.

Dz.Purviņa: vai pastāv iespēja arī kādā kategorijā nepasniegt balvu, ja tajā nav pietiekami daudz darbu vai ir vāji pieteikumi?

B. Freiberga: jā, pastāv iespēja, ka konkrētā kategorijā nav balvas ieguvēju, vai netiek piešķirta pirmā vieta.

L.Efeja- Lībiete: iesaka precizēt kategoriju “stratēģiskais dizains”. Tādējādi var būt un ietilpt plaša mēroga projekts

B.Freiberga: komentē, ka līdz šim vairākums balsoja par - “stratēģiju” dizainu.

Dz.Purviņa: Jautā, vai Dizaina gada balvas kritērijos tiek ņemts vērā ekoloģijas un ilgtspējas aspekti? Atsaucas uz Likerta sakalu, ko izmantoja pirmajā Latvijas Dizaina gada balvas vērtēšanā, kur bija kritēriji – ekoloģijas aspekts, ilgtspējas dizains. Rosina vēl precizēt formulējumus kategoriju nosaukumiem.

T.Mūrnieks: uzsver, ka ir svarīgi katrai kategorijai skaidri nokomunicēt to aprakstus. Tas ieviesīs skaidrību pieteicējiem.

Barbara Freiberga: piekrīt un skaidro, ka tiks organizēti gan semināri, gan informatīvie pasākumi.

Radošo industriju nodaļas vadītāja _____ Z.Jaunskunga

Radošo industriju nodaļas
dizaina un arhitektūras eksperte _____ Dz. Purviņa

Protokolēja _____ I. Ločmele